

Asyl nyşana alynmaylaryň üstünden ätlenýär

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Asyl nyşana alynmaylaryň üstünden ätlenýär ASYL NYŞANA
ALYNMALYLARYŇ ÜSTÜNDEN ÄTLENÝÄR

Megerem ilkinji Meiji reformasy döwründe Йaponiýa... Soňra Sun
Ýatseniň döwründe Hytaý Halk Respublikasy...

Ýurdy bol-elin durmuşa ýetirmegiň esasy şertleriniň birem
daşary ýurda talyp ugratmakdy. Sosialistik Hytaý muny dowam
etdirdi...

Uçursyz zehinleriniň bardygyny we okamaga ilgezikligini subut
eden ýaşlar baran Günbatar ýurtlarynda dürli ugurlarda çuññur
bilim aldylar, tejribe topladylar. Ösüşiň, täzeçilligiň
öñbaşçysy boldular...

Hytaýy häzirki beýikligine göteren Den Sýaopin bularyň biridi,
Fransiýada boldy...

Güýçli rus flotiliýasyny ýok eden ýapon serkerdesi Togo bularyň biridi, Angliýada boldy...

ABŞ-ny dünýä läheňine öwrenlerem ýewropaly göcegçiler dälmidi? «Altyna hüjüm!» Hakykatda olaryň az sanlysy altyn tapypdy. Emma:

Bawariýadan San-Fransisko gelen ýaş göcegçi Lewi Straus altyn tapmady, emma altyn gözleýjilere jinsi jalbar ("blue jean") öndürip, dünä markasyny döretdi...

Gürrünsiz ýeke biri däldi, arzuw-hyýallaryna ýetmek islän göcegçi oýlap tapyjylar ABŞ-na rowana boldular. Şeýlelik bilen:

ABŞ-nyň Graždanlyk urşy (1861-1865) gutaransoň ýurduň ilaty 35 milliondan ýarym asyr geçenden soň 100 milliondan agdy!

Göç faktorynyň siwilizasiýanyň ösüşine goşant goşýandygyny görmezlige salyp bilmeris. Göç bir tarapdan dinamizmdir we jemgyýetleri diri saklaýar...

Gürrüňi şuňa getirjek bolýaryn:

YEREL, ULUSAL VE KÜRESEL BOYUTLARIYLA

GÖÇ ve MÜLTECI SORUNU

Editörler

Prof. Dr. Yakup BULUT

Dr. Öğr. Üyesi Soner AKIN

CİZGİ

* * *

Soñky döwürde ýurдумызыň esasy меселелерinden biri-de дашарык

gidýän yzygiderli «akyl» göçi we ýurdumyza gelýän başly-barat «fiziki» göç...

Ilki bilen şuny ýazaýyn: daşary ýurda gidenleriň hökman bir gün ýurtlaryna dolanyp geljekdiklerine ynanýaryn.

Nemes-jöhit filosofy Teodor Adorno Gitlerden gaçyp, ABŞ-na göç eden ýyllaryny «Mibima Moraliýa» atly awtobiografiki kitabynda gürrüň berdi. Migrant bolmagyň nähiliqidigini «Maýyp bolan ömürden parçalar» ady bilen şeýle ýazdy:

«Oturan öýmüzi öý hökmünde görmezlik, ol ýerde özümüzzi öýmüzde ýaly duýmazlyk!»

Göçegçiniň ruhunda hemiše ýara bardyr. Ol elmydama ýetimdir, gelmişek girdabyndadır. Şol sebäpden:

Bir gün... Biziňkileriň edinen maglumatlary, toplan tejribeleri bilen ýurda dolanyp geljekdiklerine ynanýaryn...

Adama watandan eziz zat bolmaz...

Adamyň iň uly hyzmaty öz oñarýan işi bilen watanyna baýlyk gatmakdyr...

Uruş zerarly bize gelen mejbury «myhmanlar» barada aýdanda bolsa...

Bu meselede ullakan ynjalyksyzlygym bar: Kim günäkär?

THEODOR W.
ADORNO

MINIMA
MORALIA

REFLEXIONEN
AUS DEM
BESCHÆDIGTEN
LEBEN

SUHRKAMP VERLAG

* * *

Bir hepde mundan öñdi...

Antalýanyň Serik etrabynyň Kökez ýasaýyş massiwinde 17 ýaşly Ahmet El-Naif atly siriýaly işçi pyçaklanyp öldürildi.

Öñem birnäçe jenaýatda aýyplanyp türmede oturyp çykan R.Ö., Ý.Ý., I.Ö., siriýaly bosgundygy üçin Ahmedi öldürdi.

Mediýa jenaýaty agzajagam bolmady. A Kaýseride we beýleki ýerlerde bolup geçýänler? Bu «wagşyýana sfera» nädip döredi? Ýurdumyzyň taryhynda hiç mahal bosgunlara beýle hüjümler bolup geçmändi.

Haýsymyz bosgunlar bilen bile ulalmadyk. Biziň ýasaýan ýerimiziň gapdal köçesinde Kawkazdan göçüp gelen čerkezler ýasaýardy. Olar bilen iýenimiz-içenimiz aýry gidenokdy. Nädip aýry bolsun, biziň özümüz müň ýyllyk oguz-türkmen göcegçisi dälmi näme? Meselem, meniň ata-babalarym Horasandan gelipdir...

Iň uly ýaramyz ilat düzüminiň üýtgäp durmagy dälmidir?

Özüniň ene-atasy Rumeli göcegçisi bolan tanşym siriýaly göcegçiler hakda agzyna geleni diýdi! Utanyp ýere girdim. 1860-njy ýylда «Muhajirler komissiyasyny» guran Osmanlynyn nesilleri ahyryn biz...

Bu ýerler nijeme gezek jöhitler ýaly göcegçi-bosgunlary bagryna basdy. Ýadymyrdan çykardykmy ýa?

Muny ýazanymda «göç problemamyz ýok» diýemok. Türkiye üç yklymyň kesişyän ýerinde ýerleşendigi sebäpli göç ýollarynyň esasy güzergähleriniň biridir...

Emma problemany ele alyş formasy janyň ýakýar. Bosgunlar nädip günäli saýylýar, nädip olary nyşana alýarlar.

Düýp problema Türkiyäniň Siriýa syýasatynda.

Düýp problema «Agzyny alart-da, höküm sür» garaýsyndaky imperializmde.

Asyl nyşana alynmaly zatlaryň üstünden ätlenip geçilýär!

Garawsyzy depgilemek, ejize ganym bolmak aýyp bolar-a.

Bagışla bizi, jigimiz Ahmet.

Soner YALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 12.07.2024 ý. Publisistika